

מראי מקומות - סנהדרין כ"ד

דומה לכל מגו דעלמא. וא"כ על איזה מגו מיוחד דדומה למגו זו, הרי לא פירש הגמ' כלום, דאכתי אין מבורר כלל על איזה מגו קאי. ולכן הוא פי' דהנפק"מ הוא האי מגו גופא דכאן, דרבין סבר דאמרי' מגו ופסלי' להו לדייני היכא דנפסלים העדים, ור' דימי סבר דרק יכולין לפסול לעדים משום דאינם נוגע בעדות היכא דיש ב' כיתי עדים, אבל אינו יכול לפסול לדיינים ע"י מגו.

(ד) **אסור להטמין את הצונן - פי' היד רמה,**
"משום דאתי לאחלופי בהטמנת חמין".

(ה) **מאי בבל, אמר ר' יוחנן בלולה במקרא,**
בלולה במשנה, בלולה בתלמוד - הק'
המהרש"א, איזה קו' היא זו, הרי מפורש הוא בתורה דנקרא בבל משום דכי שם בלל ד' שפת כל הארץ. ותי' דאם רק מטעם הכתוב, הו"ל לקרותו בבל, ולא בבל. ולכן דרש שה"ב רמז על ב' תורות, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, כדדרשי' הב' של בראשית. והיינו, דמתוך גאותן היו בלולים הלימודים, ואף דאי' דבן חמש למקרא, היו לומדין אז משנה, ובבן י' למשנה, היו לומדין גמרא, ולכן נקרא בבל, שהיו מבבלים התורה שבכתב עם התורה שבעל פה. ויצא מדברי המהרש"א דהגמ' בא לגנות בבל בזה. **אבל ע' ביד רמה שכ' דהגמ' בא לומר להיפוך,** דהע"כ אין עניות בתורה בבבל, שהרי בבל בלולה במקרא, וכו'.

(ו) **במחשכים הושיבני כמתי עולם, אמר ר' ירמי', זה תלמודה של בבל - כ' הריטב"א** ביומא (נז). בשם התשו' הרמב"ם דלא בכל הדורות הי' המצב כן, שרק בימי רבה ור' יוסף, דהיו שמדות בבבל, לא היו נהירים להו טעמא דמתני'. אבל אחרי כן נתגברה התורה בבבל בימי ר' אשי, כדאי' מימות רבי ועד ר' אשי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד. **וע"ע ביד רמה שהביא ב' ביאורים בהגמ', או לגנאי, כמש"כ רש"י (וכמבואר בריטב"א הנ"ל), דתלמודם הי' ספק בידם, או לשבח,**

(א) **מגו דפסלי עדים פסלי נמי דייני - ומגו זו** צריך ביאור, כמובן, דמה שייך כאן מגו, אם אינו נאמן מעצמו לפוסלם, משום שהוא נוגע בעדות או מאיזה טעם שהוא, א"כ מה מועיל מגו להוסיף לו נאמנות. וכ' היד רמה לפרש "דמצי אמר מדטרח אעדים פסולין, דייני נמי פסילי ולא ניחא לי בגווייהו" [והעיר המהריר דמשמע דאין כאן פסול אמיתי בדיינים, אלא שהוא אינו רוצה בהם, והעיר דמה שייך לפסול הדיין בלא פסול, ומה מהני האי מגו לזה, וצ"ע]. (ב) עוד הביא מי"א, דפירשו דכיון דנפסלו עדיו, ממילא הרי נגמר כבר דין זה שקבלתי עלי לפני ב"ד זה, מאחר שנפסלו עדיו, ואם טוען הבעל דין שיש לו ראיות אחרות, הרי התחלת דין חדש הוא זה, וממילא שוב צריכין אנו לברר לנו דיינים חדשים. ולפרש הסיפא, כ' דלפי הפי' קמא, הביאור הוא דכי היכי דהדיינים היו פסולים איכא למימר דה"ה לעדים. ולפי' ב', כיון דאפסילו להני דיינין, ממילא אזדא עדות העדים, והו"ל דין תורה חדשה, ושוב לא מהני מה שקיבל עליו העדים, ויכול לפסלינהו. וכבר תמה היד רמה עצמו ע"ז, דמה שייך לומר כן, הרי אי"צ קבלתו לקבל העדים, ודל קבלתו מהכא, העדים הם בחזקת כשרותן, וע"ש מה שצייד לפרש בזה, והניח בצ"ע.

(ב) **היינו דר' דימי - כ' המהרש"א דלכאו' מבואר** מכאן דמיירי סוגיין דהי' אחר עמו לפסול העדים, דכיון דהשתא איכא כת אחרת, וע"כ דלעדות אחרת הוא דפוסל אותן עדים, א"כ ודאי צריך עד אחר עמו, דאל"כ, איך אמרי' דהיינו דר' דימי, הרי לר' דימי ודאי צריך להיות אחר עמו, אע"כ מיירי בהוא ואחר עמו. אלא דהק' דאעפ"כ ק' הא דאמרי' דהיינו דר' דימי, וקאמר דאיכא בינייהו מגו דעלמא, דהא לכאו' איכא בינייהו בהא גופא, דלר' דימי יכולין לפסול הכת אחרת משום דצריך לברר, ואי"צ למגו מהא דנפסלו הדיינים, ולרבין לא מצי לפוסלן אלא משום מגו דכבר נפסל הדיינים, והניח בקו'.

(ג) **איכא בינייהו מגו - פרש"י,** אם אמרי' מגו בעלמא. וכ' היד רמה דאין מסתבר לפרש כן, דאם קאי אכל מגו דעלמא, הרי אין מגו זה

(י) **ותלמוד בבלי יש בו טעמים עלומים וצפונים כמים עמוקים.**

(י) **והא תנא לי רישא- כ' החזון איש** (סנהדרין י"ז, ה') דקו' זו ק' בין לשמואל ובין לרבא, דתרויהו ס"ל דר"מ ורבנן לא בתרתי פליגי, וא"כ א"א לומר דרישא באתן וסיפא במחול, ולכן ק' תרתי באתן או במחול למה לי. אבל לר' יוחנן, אי אמרת דבין בזו ובין בזו מחלוקת א"ש, דאז י"ל דרישא באתן, וסיפא בשבועת הפטור, ושפיר אצטריך לתרתי.

(ז) **נאמן עלי אבא, נאמן עלי אביך, נאמנים- הק' הגליוני הש"ס בשם השו"ת ראבי"ה, למה מהני, הרי לכאור' מתנה ע"מ שכתוב בתורה הוא, ולכן תנאו בטל. וכ' הגליוני הש"ס דיש לחלק בכמה גווני, וע"ש בהמשך דבריו.**

(יא) **אמר ר"ל מחלוקת לפני גמר דין, אבל לאחר גמר דין, דברי הכל אין יכול לחזור בו- העיר בשיעורי ר' דוד פוברסקי (ס"ה), הרי לכאור' כל מה דיכול לחזור בו או לא, תלוי אם מהני קבלתו בשעת הקבלה או לא, דר"מ ס"ל דלא מהני, ורבנן ס"ל דמהני. וא"כ, מה ענין גמר דין לכאן, הרי בשעת גמר דין לא עשה כלום להקנותו. ותי' דלפי מה שביאר דלעיל מזה, דאין הקבלה ע"י האמירה גופא, אלא ע"י גמירת דעתו, א"כ שפיר י"ל דלא גמר בדעתו עד שעת גמר דין, וא"כ אז חל הקבלה.**

(ח) **כגון דקבלי עלי בחד- פרש"י, ואע"ג דאיכא תרי אחריני, מ"מ ס"ל לר"מ דיכול לחזור בו. ותוס' פי' דאמילתא דרבנן קאמר, דמה דאמרי דאינו יכול לחזור בו, היינו דוקא משום דקבלי עלי בחד, ואיכא חדא לריעותא, אבל אם קיבל עלי כבי תרי, יכול לחזור בו אף לרבנן, דאיכא תרתי לריעותא. וע"ע ברי"ף (ד. בדפיו) דפי' כן, והביא מח' אם קיבל עליו כבי תרי ועושה קנין אם מהני הקנין או לא, וכ' דמסתבר דמהני קנין, דהא קיי"ל דאין לאחר קנין כלום.**

(יב) **לפני גמר דין וקנו מידו מאי- פרש"י, מתחלה שלא יחזור. והעיר בשיעורי ר' דוד פוברסקי (ס"ו) דיש נידון בזה אם יכול לעשות קנין לענין שלא יחזור, ולכאור' הו"ל לרש"י לפרש דעשה קנין על התחייבות. וע' בנמוקי יוסף (ד: בדפי הרי"ף) דכ' "ואע"ג דמחזי כקנין דברים, אפ"ה אשכתן בקנין שמחזק הדברים, כדאמרי גבי דיני דבר מצרא, וכו'". אולם ע' בחי' אנשי שם (ב') דכ' באמת דצריך לעשות קנין על החפץ כדי שלא יהי' קנין דברים.**

(ט) **מחלוקת במחול לך, אבל באתן לך דברי הכל יכול לחזור בו- פי' היד רמה, דכיון דמונא ברשותה דנתבע קאי, מכי גמר דינא מיד קני', ולכן אמרו רבנן דאינו יכול לחזור בו. אבל באתן לך, דאמר לי נתבע לתובע נאמן עלי אבא לחייבני לתת לך ממון, בזה שפיר יכול לחזור בו, שהרי אמירה בעלמא לא קני לי [ולכאור' ק' על פי' זה, מה שייך לומר דקודם גמר דין פליגי, הרי קודם גמר דין ודאי לא קנאו, וא"כ אין חילוק בין אתן ומחול. ולכאור' צ"ל דאה"נ, מאן דס"ל דיש חילוק בין אתן ומחול יהי' צריך לסבור דדוקא לאחר גמר דין פליגי, וצ"ע בזה]. ועוד פי' דהחילוק בין מחול לך ובין אתן לך הוא משום דבמחול לך גמר ומקני לי, משא"כ באתן לך לא גמר ומקני לי. וע' בחזון איש (סנהדרין י"ז, ה') שכי' לנקוט כצד הב', וז"ל, "הא דמחלקינן בין אתן למחול, אינו משום דבמחול א"צ קנין ובאתן צריך קנין, שהרי אין כאן חסרון קנין, שהרי יש כאן כח ב"ד או קנין הודאה, אלא דבמחול לך הדעת נוטה יותר שמוחל באמת, שהרי יודע שקשה להוציא מיד אדם, וכשנותן לו להמוחזק פתח לפטור, הוא מכביד את הגבי', וע"כ דעתו למחול באמת, אבל באתן י"ל שעדיין לא סמכה דעתו להשתעבד שלא יוכל לחזור".**

(ג) **ואלו הן הפסולין, וכו'- כ' תוס' דאין גורסים "עבדים" במתני', לפי שמתני' מיירי רק בפסולים דרבנן, ועבדים פסולים לדון ולהעיד מן התורה. אולם ע' ביד רמה דכ' דמלוה ברבית וסוחרי שביעית פסולים מדאורייתא. וכ' דמה דמערב מתני' פסולים דאורייתא ופסולים דרבנן, היינו משום דדמו להדדי, דבכולהו עבר איסורים משום ממון. ומה דלא הביא גם גזלנים ממש, כ' שהוא משום דכל האיסורים דמתני' דמו להדדי בזה דהנותן ממון נתן מעצמו, אבל גזלן לקח הממון בע"כ של הנגזל, וא"כ אינו דומה כלל להני דמתני'.**

(ד) משום דהוה אסמכתא, ואסמכתא לא קניא-
הק' בשיעורי ר' דוד פוברסקי, לכאור' הוי
דברים שבלב ואינם דברים, ואפי' אם אמרי'
דהוי בלבו ובלב כל אדם, הא איכא ראשונים
(ריטב"א בקידושין דף נ., והר"ן בנדרים דף
כח.) דס"ל אף דברים שבלבו ובלב כל אדם
לא מהני היכא דסתרי הדברים שבפה. ותי'
דשאני הכא דאי"ז רק דברים שבלב כל אדם,
אלא יותר מזה, כל דבור דאסמכתא הוי
כאילו דיבר בפירוש דלא גמר ומקני. אלא
דהביא מהשערי ישר (ז', ח', ד"ה וע"פ דרך
זה) דס"ל דאין מסתבר לומר דכאן הוי כאילו
דיבר ממש, דרק בנדרי זרוזין אמרי' כן, דשם
הרי דרך הסוחרים לדבר כן, אבל כאן לא
שייך זה. ולכן פי' השע"י דמה דאין כאן
חסרון דברים שבלב, היינו משום דהא
דאמרי' דמהני קנין על תנאי, היינו משום
דבעצם מקנה על כל הצדדים, אלא דתנאי
מילתא אחריתי היא, ואם נתקיים התנאי יכול
לשבר או לשנות המעשה. אבל כאן האמת
הוא להיפוך, דבאמת אינו רוצה בהמעשה,
אלא דאומר שאם יהי' כך וכך אז יחול
המעשה. א"כ, אי"ז חסרון של דברים שבלב,
אלא מחוסר כאן כל הגמירת דעת לקנין,
וא"כ ממילא לא מהני כלל.